

J F
541

M. STĀRASTE

ZILUKS

541

Latv. PSR Valsts bibliotēka

62-8.665
03206064855

MARGARITA STĀRASTE

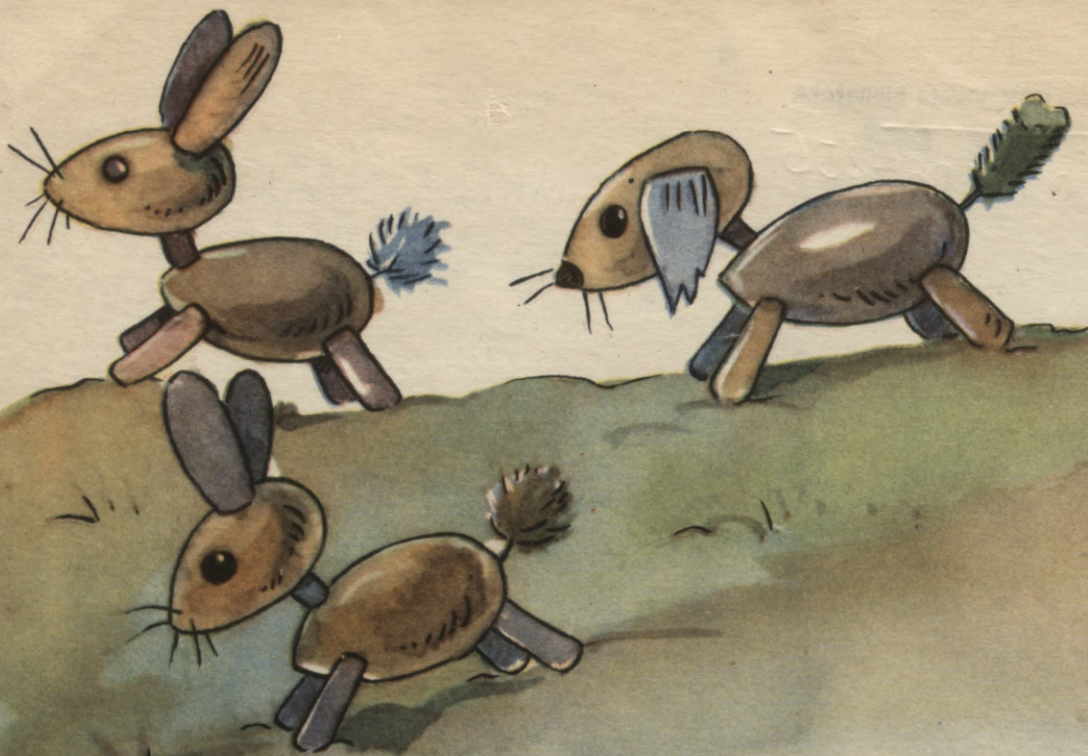
810

PASAKA

ILUSTRĒJUSI AUTORE

LATVIJAS VALSTS IZDEVNIECĪBA RĪGĀ 1961

Ziļuks sāk tipināt

Maijiņa sēž zem liela ozola un veido no zīlēm visādus dzīvnieciņus.

Tur jau ir kucēns ar strupu purniņu, kaķis un zaķēns. Tur tup vāverīte ar smilgas asti, bet siventīnš ar pilēnu — abi ēd no kopējas siles.

Visjaukākais gan laikam ir mazais zīles vīriņš. Tam ir īsas roķeles, kājās māla tupelītes, bet galvā — maza, apaļa cepurīte. Mazais vīriņš stāv, lielīgi vēderu izgāzis. Un kā gan šis lai neleptos — viņam ir pat vārds: Ziļuks. Tā Maijiņa viņu nosaukusi.

Drīz vien pusdienlaiks klāt. Maijiņa savāc visas savas jaunās zīļu mantiņas, piespiež pie krūtīm un skrien mājup.

Ziļuks ir ziņkārīgs. Viņš izbāž galveli pa Maijiņas pirkstu starpu, pagrozās un izkrīt no Maijiņas rokām. Bet Maijiņa to nemaz nemana. Viņa aizskrien.

Nu Zīlks guļ uz gludas ceļmallapas un vēro slaidos smilgu un vērmeļu kokus visapkārt. Kaut kur augstu virs ķimeņu galotnēm peld milzīgi mākoņi un reizēm paspīd zilas debess gabaliņš.

Pār sakaltušajiem zemes grubuļiem aiztipina brūna skudriņa ar prāvu nastu, aizlido bite ar smaržīgiem spainīšiem.

„Dzinn!“ viņa dīc. „Kas nu dienas laikā par gulēšanu! Jāstrādā! Jāpilda medus kannas!“

„Jāstrādā?“ prāto Zīlks. „Paga, kam tad man kājas? Patekāšu, paskatīšos, ko citi dara.“

Zīlks pieceļas un mēģina staigāt. No sākuma viņam gan nemaz neveicas: Zīlks gāžas gan uz mutes, gan uz muguras, kūleņo un griļojas. Bet pēc laiciņa viņš jau staigā tīri labi. Kājiņas veikli kustas, un Zīlks priecīgi tipina pretim saulītei.

Visi lāčauzu puduri, visas vibotnes un skareņu stiebri vājā viegli ligojas. Bet Zīlukam liekas, ka tie visi viņu apbrīno un viņam klanās.

Ziļuks pie zirnekļa

Ziļuks tipina un tipina. Bet tad pēkšņi ceļu aizklāj tikls, ko zirneklis ieplētijs starp zirga skābeni un prāvu suņuburkšķi.

Pats zirneklis — pelēks resnītis — tup tikla vidū un, dzijas šķeterēdams, strādā ar visām savām astoņām kājām.

„Klausies, pelēkais,“ Ziļuks viņam uzsauc, „pievāc savu tiklu!“

„Ej apkārt!“ zirneklis atsaka un darbojas tālāk.

Bet Ziļukam nenāk ne prātā iet tiklam apkārt. Viņš metas tam cauri un sarauj pelēkos pavedienus.

„Bēdz, Ziļuk! Bēdz!“ gaisā iespindzas zila mušiņa. „Zirneklis tevi apēdis!“

Ziļuks palūr augšup un tiešām ierauga, ka zirneklis jau steidzas pa skābeni šurp... Nu Ziļuks tā izbīstas, ka metas uz priekšu, ne atpakaļ neskatīdamies.

Bet kā nu aizmuksi, ja kājas pinas sarautajos pavedienos, ka nekādi paskriet! Ziļuks klūp, pieceļas, beidzot kājiņas bailēs tā samežģas, ka Ziļuks sāk rīpot pa slīpo nogāzi lejup. Viņš ripo un veļas, ripo un veļas, bet tad — gadās priekšā stāva krauja. „Vai manu!“ Ziļuks pagūst tikai ieklieties un jūt, ka zeme un debess sāk griezties vienā jūklī — aizvien ātrāk un ātrāk...

Beidzot — knakš! — Ziļuks atsitas pret akmeni un paliek gulot...

Tikai pēc laba laiciņa viņš attopas, uzraušas sēdus un tausta galvu. Tā tāda dīvaini viegla. Nu kā tad — Ziļuka lepnums — mazā, skaistā cepurīte pazudusi! Tādu nelaimi!

Augšā, kraujas malā, tup zirneklis un mierīgi visu noskatās.

„Redzi nu, kā izgāja!“ viņš uzsauc Ziļukam, paņem atkal savu pelēko kamolu un rūpīgi aizlāpa izplēsto caurumu.

Ziļuks grib strādāt

Nav nemaz patikami staigāt ar pliku pauri. Ziļuks tekā šurpu — turpu un visur meklē pazudušo cepuri. Tā viņš nonāk Strauta pļavā un satiek tur dunduru.

„Vai neesi kaut kur redzējis manu cepuri?“ Ziļuks vaicā. Bet dundurs tikai groza galvu. Viņš nemaz nezina, kas cepure tāda ir. Tad Ziļuks pamana slieku.

„Vai neesi kaut kur redzējusi manu cepuri?“ Ziļuks atkal prasa.

„Es necieņu cepures!“ slieka atbild un ierokas zemē.

Tad Ziļuks aiz kosu audzītes pamana rosāmiešus lielu kukaiņu baru un dodas turp.

Kukaiņi šovakar riko lielu rudens mielastu un nu steidz darbus, lai laikus tiktu galā. Bet vēl tik daudz ko darīt!

Vesels vaboļu bars gatavo lapiņu salātus un tīra saknītes, smecernieki velk visādas odziņas, šķiro un krauj kaudzēs. Spāre piegādā ūdeni. Sirsenis mīca mīklu rieksta čaulas abriņā, bet knisliši un zāles blusiņas noloba ogām un sēkliņām mizas.

Visi kustas jautrā steigā — dūkdami un priecīgi sanēdami. Tas viss Zīlukam tā iepatīkas, ka cepurīte aizmirstas.

„Es ar gribu pastrādāt! Es ar!“ sauc Zīlūks un jaucas visur pa vidu. „Es ar! Es ar!“

Turpat blakus zaļā vabole cītīgi stampā sakņu biezeni lielā kastaņčaulas baļļā. Tas viņai veicas tik viegli un ātri, ka prieks skatīties.

„Es ar gribu stampāt! Es ar!“ iesaucas Zīlūks. Viņš izrauj vāli zaļajai vabolei un sāk to cilāt. Bet stampāšana nemaz nav tik viegla kā izskatās.

„Vāle par smagu!“ Zīlūks saka un nomet stampu. Tad viņš pamana, ka brūnā vabole slauka svētku laukumu ar kuplu smilgas slotiņu.

„Es ar gribu slaucīt!“ saka Zīlūks un atņem slotiņu brūnajai vabolei. „Es varu labāk!“

Šviks! Švāks! — Zīlūks slauka. Šviks! Švāks! Gruži šķīst uz visām pusēm. Putekļi salien degunā, un Zīlūkam jāšķaudās.

„Nē, slaucīšana nav patīkama!“ viņš nosaka un nosviež slotiņu.

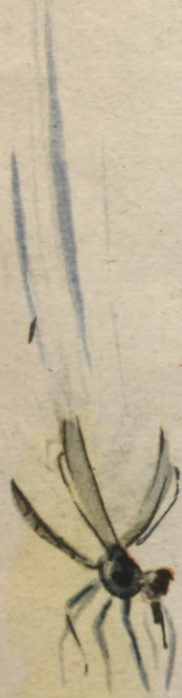
„Kā nu tā?“ dūc brūnā vabole un paceļ nomesto slotiņu. „Jāslauka lēni. Nāc, Zīlūk, es tevi pamācīšu!“

Bet Zīlūks neļauj sevi mācīt. Degunu pacēlis, viņš tipina tālāk un meklē patīkamāku darbu.

Tad pie Zīlūka pieskrien melnā skrejvabole.

„Es esmu ķiseļa vārītāja,“ viņa saka. „Man pietrūka katliņu. Pārteci nu, Zīlūk, pāri tam baltābola pakalniņam. Tur pie vīgrieža dzīvo raibā vabole. Tai ir tāds pavisam jauns katliņš. Viņa aizdos. Aiztec tik pakaļ.“

Atnest katliņu ķiseļa vārīšanai? Jā, to Zīlūks var. Un viņš tipina pāri baltābola pakalniņam.

Ziļuks greznojas

Bet ceļā Ziļuks sāk pārdomāt: „Kāpēc man velti jāstaipās ar tādu katlu? Gan melnā skrejvabole pati aizskries pēc katliņa! Gan izvāris ķiseli! Aiziešu tikai vēlāk pieēsties.”

Un Ziļuks noliekas garšļaukus baltajā āboliņā.

Bet pēc laiciņa Ziļukam galvā atkal jauna doma — kamēr citi strādā, viņš lieliski uzposīsies, aizies uz mielastu un visus pārsteigs ar savu greznumu.

„Vispirms gan jāapsedz tas plikais pauris!” Ziļuks nolemj un meklē kādu skaistu puķi, ko uzlikt galvā par cepurīti. Bet puķes visas jau noziedējušas.

Beidzot gan Ziļukam laimējas: viņš atrod novēlojušos zvaniņu. Tas izskatās ļoti glīts. Bet no zvaniņa pabāž galvu pavisam mazs, rūsgans tauriņš.

„Tā mana vasarnīca!” viņš saka.

Bet Ziļuks daudz neklausās. Viņš aiztrenc rūsgano tauriņu, norauj zvaniņu no kāta un uzbāž sev galvā.

Bet nu vēl vajadzētu greznu apģērbu! Ziļuks tipina un meklē, tipina un meklē. Varbūt ņemt to robaino zemenes mētru? Bet varbūt vēl labāk ietīties koši dzeltenā bērza lapiņā?

Beidzot Ziļuks ierauga vēja atpūstu rozēs ziedlapu.

„Tas tik būs mēteli!” Ziļuks iesaucas, aiz prieka palēkdami.

Viņš ietinas sārtajā lapiņā, apjož vidukli ar liniņu un ar savu izskatu ir ļoti apmierināts.

Ziļuka cepure

Gluds un lietutiņa tīri apmazgāts, Ziļuks atstāj biškrēsliņu birzi un tipina pāri svētku laukumam.

Bet kā tur tagad izskatās! Baltie tāšu galdiņi guļ apgāzti, žagaru kājiņas nolūzušas. Lietus aizskalojis visas smaržīgās ogu tumes un labos sakņu biezeņus. Sūnās guļ tikai tukši vaska kausi un sašķīduši ziedu trauki.

Tad Ziļuks ierauga apvēlušos ķiseļa katliņu. Bet kas tad tas? Katliņš šķiet tā kā redzēts, tā kā pazīstams. Ziļuks paskatās vēriģāk. Nu kā tad — tā taču viņa pazudusī cepure! Tiešām — Ziļuka cepure — tikai osiņa pielikta! Nu Ziļuks pavisam saskaišas.

„Šitā izniekot manu lepno cepuri!“ viņš pukojas un izlej ķiseļa paliekas.

Ziļuks grib atraut arī osiņu. Bet — knakš! — un līdz ar osiņu cepures malā izlūst liels un neglīts robs.

Pavisam sapīcis, Ziļuks paņem cepuri padusē un tipina prom.

„Ko tu tāds sabozies?“ kvakšķina varde, zem milzīgas dadžlapas tupēdama.

„Re, cik liels un neglīts robs!“ Zīlūks saka. „Tādu cepuri nevaru valkāt, bet lietus lāses dauza manu pakausi.“

Tad arī varde apskata Zīlūka cepuri.

„Bet to jau var salāpīt!“ viņa beidzot nosaka.

Vardei zem dadža ir visa iedzīve. Viņa parāda Zīlūkam prāvu čaumalas kublu un zaļu lēpenes kanniņu.

„Kvakš, kvakš! Aizlāpīsim cepuri ar māliem!“ varde saka. „Aizteci pēc ūdens. Bet es aizlēkšu pēc māliem. Kvakš! Kvakš!“

Zīlūks paķer zaļo kanniņu, aiztipina uz grāvi un ielaiž kanniņu ūdenī. Tā ātri piesmeļas un kļūst tik smaga, ka osiņa izslīd Zīlūkam no rokas. Kanniņa nogrimst un pazūd grāvja dūņās. Tikai pāris burbuļu vēl uzpeld virs ūdens, par Zīlūku smiedamies.

Ko nu darīt?

Zīlūks velk uz grāvi lielo čaumalas kublu. Pasmels ar to! Bet grāvja malā Zīlūks vairs nevar noturēt lielo kublu. Tas sāk velties lejup, atsitas pret vecu siekstu un saplīst. Baltas druskas vien pašķīst... Ko nu? Atlēks varde ar māla piku un redzēs, ka Zīlūks izsaimniekojis visu viņas iedzīvi. Nepatikšanas vien būs!

Zīlūks paķer savu cauro cepuri un manās prom.

Ziļuks kukaiņu svētkos

Varen lepns savā jaunajā tērpā un krūtis cienīgi izgāzis, Ziļuks tipina uz kukaiņu mielastu.

Pretim nāk pelīte ar brūnu kāpuru sunīti. Bet Ziļuks nu kļuvis tik iedomīgs, ka paiet tiem garām, nemaz nepaceldams sveicienam savu jauno zvaniņa cepuri.

Greznodamies Ziļuks ir aizklīdis tālu no svētku laukuma un nu nevar vairs to atrast. Sāk jau krēslot. Rasa sarodas zāļu galos, bet Ziļuks vēl aizvien maldās pa drebulišu un grišļu mežiem. Tad pēkšņi — tavu prieku! — tālumā sāk skanēt kukaiņu jautrais orķestris. Svētki sākušies! Nu Ziļuks palēkdamies vien dodas turp, no kurienes atskan circeņu un zemes vēža kokļu aicinošās skaņas.

Jāntārpīņi jau iedeguši spožas svētku laterniņas. Pie baltiem tāšu galdiem mielodamies dūc visādi kukaiņi. Tur lielas un mazas vaboles priecīgi cilā savus taustekļus, spāre jautri čaukstina ar spārniem, bet punktainās mārītes čakli pienes ēdamo.

Ak, kas tur par gardumiem! Dzeltenos vaska kausos smaržo tumīgas ogu sulas un medaini dzērieni. Platas ziedu bļodas pilnas ar ogu ķiseļiem. Un kur tad vēl treknie sakņu plāceni un gardie augļu šķiņķi uz zaļām lapu paplātēm!

„Nu tikai ātrāk pie baltā tāšu galda!“ domā Ziļuks. Bet atkal nelaime: priekšā ieplēties garš peļķes ezers ar visiem saviem ličiem un pussalām. Kā nu tikt pāri?

Tad Ziļuks pamana slaidu smilgu, kas pārliekusies pār ūdeni līdz pat otram krastam. Ziļuks uzrāpjas uz smilgas un raušas

pāri. Viņš raušas, raušas, bet smilga ir pārāk tieva. Zīluks neno-
turas un — plekš! — ievēlas peļķes ezerā.

Tur viņš iestieg dubļos un ilgi kuļas un ķepurojas, kamēr ar
lielām mokām izvelkas krastā.

Bet nu Zīluks aplipsis viscaur kā ar melnu mīklu un nevar
ne redzēt, ne parunāt. Viņš tenterē uz to pusi, kur skan jautrā
kukaiņu mūzika.

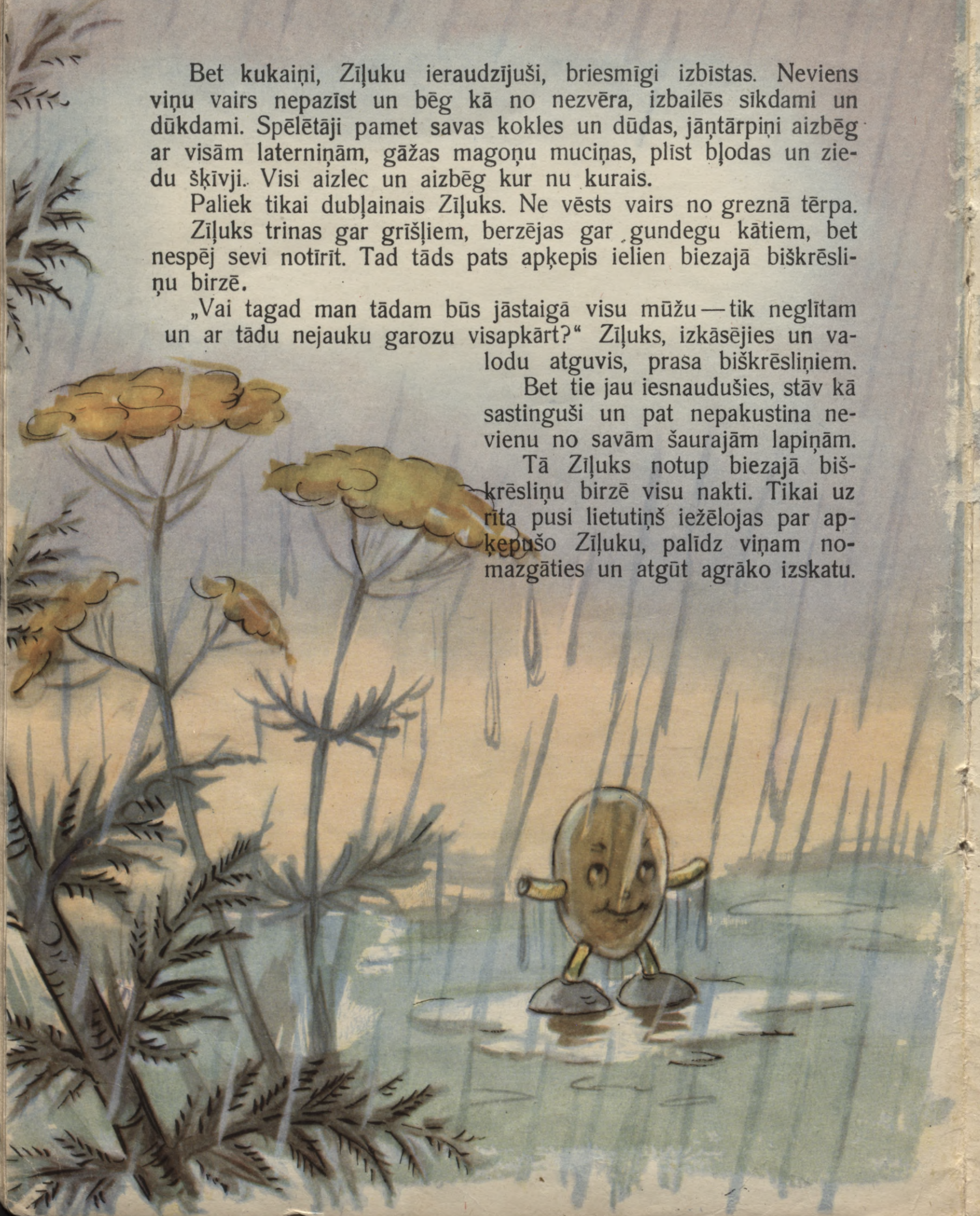
Bet kukaiņi, Zīluku ieraudzījuši, briesmīgi izbistas. Neviens viņu vairs nepazīst un bēg kā no nezvēra, izbailēs sīkdami un dūkdami. Spēlētāji pamet savas kokles un dūdas, jāņtārpiņi aizbēg ar visām laterniņām, gāžas magoņu mucīņas, plīst bļodas un ziedu šķīvji. Visi aizlec un aizbēg kur nu kurais.

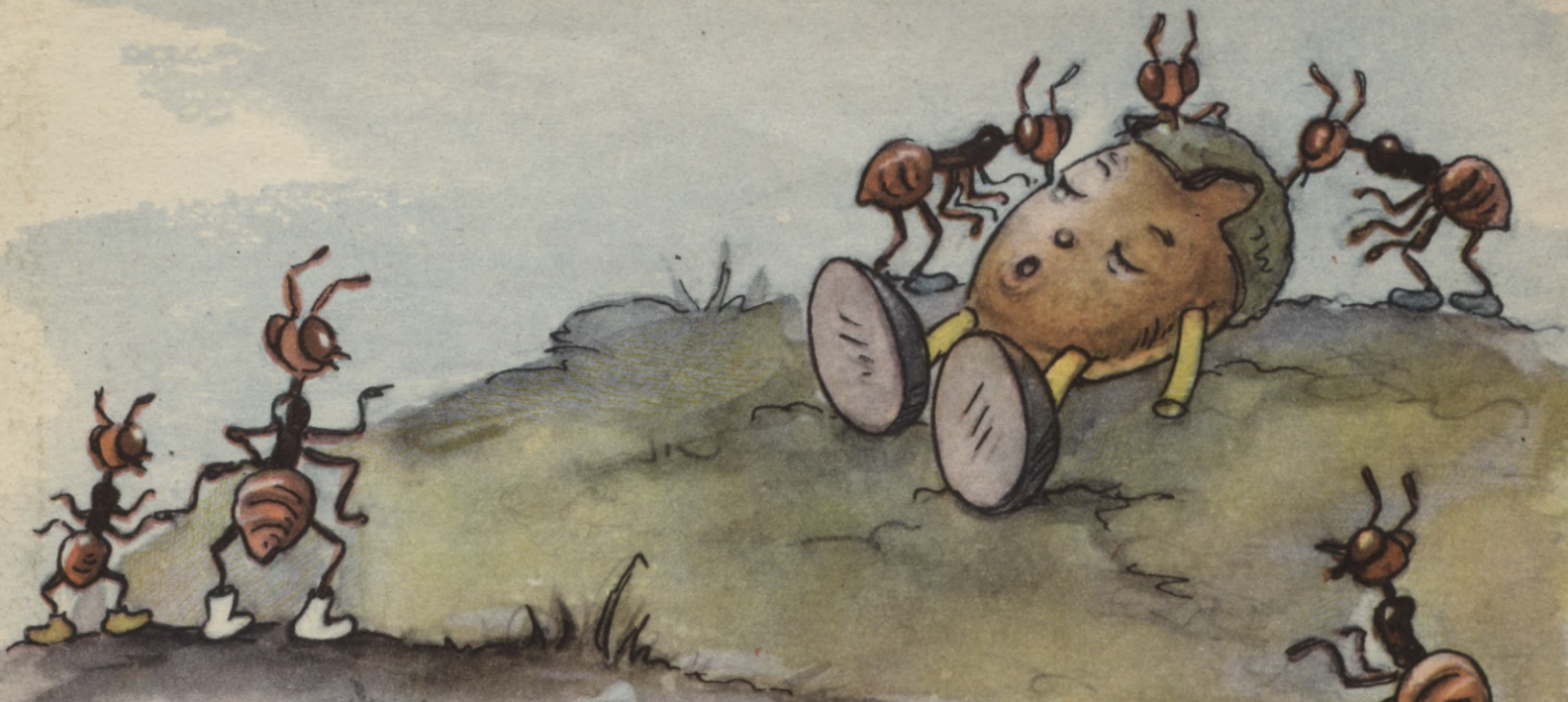
Paliek tikai dubļainais Zīluks. Ne vēsts vairs no greznā tērpa. Zīluks trinas gar grīšļiem, berzējas gar gundegu kātiem, bet nespēj sevi notīrīt. Tad tāds pats apķēpis ielien biežajā biškrēsliņu birzē.

„Vai tagad man tādām būs jāstaigā visu mūžu — tik neglītam un ar tādu nejauku garozu visapkārt?“ Zīluks, izkāšējies un valodu atguvis, prasa biškrēsliņiem.

Bet tie jau iesnaudušies, stāv kā sastinguši un pat nepakustina nevienu no savām šaurajām lapiņām.

Tā Zīluks notup biežajā biškrēsliņu birzē visu nakti. Tikai uz rīta pusi lietutiņš iežēlojas par apķēpušo Zīluku, palīdz viņam nomazgāties un atgūt agrāko izskatu.

Ziļuks Stiebru ciemā

Par caurumu cepurē Ziļuks vairs nedomā. Viņš velkas pār lauku, ar medu un gružiem aplipsis. Viss viņam ķeras klāt.

Drīz vien Ziļuks jau ir tā piekusis, ka nokrīt pie grīšļa un tūliņ aizmie. Viņš guļ tik cietā miegā, ka nekā vairs nemana.

Pa to laiku ap Ziļuku salasās vesels bars skudriņu un sāk viņu aplūkot.

„Viņš taču medū mērcēts!” kāda iesaucas, un nu visas ķeras laizīt viņa svārkus.

Kad Ziļuks beidzot pamostas, viņš ir atkal tīrs un glīts, bet no medus vairs ne vēsts.

„Kas jūs tādas?” Ziļuks jautā, no acīm miegu berzēdams.

„Mēs esam skudriņas-māsiņas no Stiebru ciema,” tās atbild.

„Stiebru ciems—kas tas tāds?” brīnās Ziļuks. „Es gribu to redzēt! Vediet mani uz Stiebru ciemu!”

Un skudriņas-māsiņas arī aizved.

Stiebru ciemam apkārt ir smilgu žogs, bet pagalmā—visādi mājokļi un ap tiem rosās ciema iemītnieki: gan spārnaini, gan posmaini, gan ūsaini, gan kažociņos tērpti, ne izskaitīt nevar!

„Nāc paciemoties!” aicina skudriņas-māsiņas un ieved Ziļuku savā drumstalu namā.

Viņas ved to pa šauru gaiteni, kas smaržo pēc skujām, un beidzot ievēd plašā istabā.

Tur ir brūnas lapiņu grīdsegas, sienas pārklātas ar mizu drumstaliņām, bet griestus tur gan kaltēti viršu kātiņi.

Ziļuks nevēriģi pašvikā ar savu tupeli pa lapiņu grīdseģu, papluina pie sienas tāsites.

„Nē,“ viņš vizdegunīgi nosaka, „man nepatik jūsu nams.“

Nevienu vairs neievērodams, Ziļuks tipina uz izeģu. Skudriņas māsinaģ tiri pārsteigtas par tik nelaipnu ciemiģu.

Ziļuks iet tālāk pa Stieģru ciemu un pamana, ka viņam māj punktainā mārģte. Ari tā ir ļoti viesmilģģa. Viģa satver Ziļuku aiz roģeles un pavelk zem dzģslainas lapiģas.

„Tā ir mana jaunā lapene!” saka mārīte un steidzīgi meklē savu balto ziedlapas galdautu, lai godam uzņemtu svešo ciemiņu.

„Tev nelāga māja!” nicīgi nosaka Ziļuks. „Vējš velk pa visiem pakšiem.” Par to mārīte ļoti apvainojas.

„Ja tev pie manis nepatik,” viņa saka, „tad ej vien prom!”

Nu Ziļuks izlien no lapiņas apakšas un, galveli augstprātīgi pacēlis, staigā tālāk. Viņš iet un redz: spradzis dzīvo tukšā magones galviņā, gliemezis — savā kaula mājā, kurmis — ieracies pazemē, bet kāpurs iekārtojies griķiša galotnē. „Kas nu tās par mājām!” nievājoši noteic Ziļuks. „Neviena nekam neder!”

„Uzcel tad labāku!” apvainojies saka spradzis. „Uzcelšu ar!” lielās Ziļuks. „Un tādu, kādu jūs ne sapnī vēl neesat redzējuši!”

„Ko nu plāties! Vēl jau neko neesi uzcēlis!” nosaka pelīte un ielien savā mīkstajā mitekli. Pazūd arī citi, un Ziļuks paliek viens.

Ziļuka mājiņa

Ziļuks uzmauc ciešāk savu cauro cepuri un sāk celt māju. Viņš nolauž dažus smilgu baļķus, atveļ pāris akmentiņu, liek tos gan blakus, gan citu uz cita, bet nekas neturas kopā.

Drīz vien Ziļuks noskaišas, aizsviež smilgu baļķus un iesper akmentiņiem — ja jau nav, lai nav nemaz!

Sāk atkal plikšķināt rudens lietus. Jau vakars, bet neviens vairs neaicina Ziļuku savā mitekli. Ziļukam tā pavēsi.

Pavisam sabozies, viņš ievīstās pūkainā lapiņā un iesnaužas.

Bet pa nakti Ziļukam blakus no zemes izspraucas sēne. Tā aug milzīgi ātri. Kad rīta krēslā Ziļuks paver acis, viņš pamana sev virs galvas jumtiņu.

„Paskat tik!“ Ziļuks priecīgi iesaucas. „Māja man gatava!“

Nu Ziļuks ātri vien izkašā dobumu sēnes mīkstajā kātā un ielien iekšā. Viņš dzied un skaļi klaigā, lai ātrāk uzmodinātu Stiebru ciema iemītniekus:

Lal-lal-lā! Ral-lal-lā!
Man ir jauna mājiņa —
Skaista tā kā pasaka!
Tral-lal-lā! Ral-lal-lā!

Drīz vien atsteidzas skudriņas-māsiņas, pielec spožais spradzis, atnāk kurmis un vabole, attek pelīte un vēl daudzi citi.

„Lūk, kādu varenu māju es pa nakti uzcēlu!“ plātās Ziļuks.

Nu visiem lieli brīnumi, jo sēnes šai ciemā neviens nepazīst.

„Esi gan tu varens namdaris!“ skudriņas-māsiņas slavē Ziļuku.

„Tāda jauka māja — baltām sienām, sarkanu jumtu!“

„Tā tikai es protu nokrāsot!“ plātās Ziļuks.

Visu dienu ap Ziļuka māju ir liela drūzma. Smecernieks ar garo degunu tausta baltās sienas. Spāre pat uzsēžas uz košā jumta. Bet Ziļuks staigā ap savu sēni, roķeles sānos iespraudis.

Tikai vakarā kņada izbeidzaš. Pēdējais aizvelkas gliemezis.

Nu arī Ziļuks ielien mājā, noņem cepuri un liekas uz auss.

Ziļuks pie kamenes

Plāvas tītenos Ziļuks satiek kameni.

„Ko tu tāds sapicis?“ san kamene.

Ziļuks rāda arī kamenei savu cauro cepuri. Kamene to apskata, galviņu vērīgi grozīdama.

„Aizlīmēsim caurumu ar vasku,“ viņa saka, „es vēl aizlaidišos pie divām rudens puķēm. Bet tu tikmēr samīci muldiņā vasku!“

Kamene steidzīgi aizlaižas, bet Ziļuks sāk mīcīt. Viņš mīca un skatās apkārt.

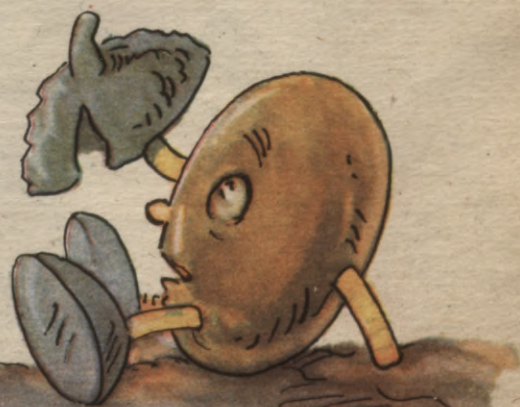
Kamenei te daudz garu krūku, kas medaini smaržo, un tāds pavisam dīvains, dzeltens maisiņš. Kas gan varētu būt tajā maisiņā? Mazliet jāpaskatās!

Ziļuks pamet mīcīšanu un raisa vaļā maisiņa saitīti.

Bet, tiklīdz saitīte vaļā, no maisiņa sprūk ārā vesels mākulis dzeltenu ziedputekšņu. Nu viss gaiss ziedputekšņu pilns. Tie sēžas Ziļukam uz galvas, lien acīs un piepilda degunu. Šķaudīdams Ziļuks uzgrūžas vislielākajai krūkai. Tā gāzdamās uzkrīt citām un apgāž arī tās. Bet tas vēl nav viss: no visām krūkām līst medus un tā pielīmē Ziļuku, ka tam ilgi jācinās, kamēr izķepurojas ārā no lipīgā salduma.

Nu Ziļuks gan saprot, ka nav vairs labi, — atlidos kamene, ieraudzīs izbārstītos ziedputekšņus un izlieto medus dīki...

Ziļuks paķer cepuri un metas prom cik ātri vien varēdams.

Ziļukam tomēr neveicas

Nākošajā rītā Ziļuks mazliet aizguļas. Viņš būtu gulējis vēl ilgāk, bet viņu pamodina ļautri smiekli.

Jā, kas gan tur smejas? Ziļuks izraušas no sēnes un skatās.

Pie viņa mājas ir atkal kurmis un spāre, spožais spradzis un pelīte, vesels pūlis vaboļu un skudriņu-māsiņu. Atvilciet arī gliemezis, un pat tārpiņš izracies no zemes.

Visi rāda uz Ziļuka māju un smeļ, vēderus turēdami. Pat lāčauza un viķis lokās smējējiem līdz.

Nu arī Ziļuks paskatās uz savu māju un satrūkstas. Kas tad tas? Kas gan pa nakti noticis ar viņa lepno mitni?

Šodien mājai pavisam nelāgs izskats — sašķiebusies uz vienu pusi, jumtiņš sarucis, baltās sienas kļuvušas tādas pelēkas un jēlas.

„Hi, hi, hi! Lepnā māja pārvērtusies!” smejas spāre, spārnus čaukstinādama.

„He, he, he — vai tu re:
Nav tev vairs ko lepoties —
Māja sāk jau šķobīties!
Re, re, re! He, he, he!” zobojas citi.

Brīdi Ziļuks ir tīri apstulbis un nezina, ko iesākt. Tad viņš steidz mājeli saglābt: lauž skābeņu un timotiņa stiebrus, velk tos elsdams un tuskādam un kā mācēdam pieliek mājai balstus. Tikai no skatītājiem Ziļuks šodien vairās. Kad balsti pielikti, viņš ieiet savā mājē un ārā vairs nerādās.

Bet nākošajā rītā, kad rasa vēl karājas visos Stiebru ciema zaļumos, kāds sāk smalkā balstiņā neganti brēkt un vaimanāt:

„Ai, ai, ai! Vai, vai, vai!

Palīgā! Palīgā!”

Pēc balss visi pazīst, ka tas ir Ziļuks.

Dūkdamas laižas resnās vaboles, skrien skudriņas-māsiņas un pelēkā pelīte, steidzas spāre un kurmis — visi uz Zīluka māju.

Kas tad nu? Zīluka mājele ir saļimusi, bet zem nožēlojamās atlieku kaudzītes izbījies brēc pats Zīluks...

Nu kurmis paķer lāpstu un sāk steidzīgi rakt. Visi naski palīdz — cits atkašādams, cits — aizvilkdams lēnganos sēnes gabalus.

Ar lielām pūlēm Zīluks tiek ārā no savas mājeles drupām.

„Nu“, saka kurmis, lāpstu nolikdams, „šoreiz tevi izglābām. Bet citreiz cel labāku māju. Katrs darbs jādara pamatīgi, nevis šā un tā!“

Jā, ko gan Zīluks te lai atbild, ko lai iebilst? Viņš taču savu māju nemaz nebija cēlis — tā pati bija uzradusies...

Zīluks jūtas pavisam nelāgi.

Apkārt liels troksnis. Visi dīc un san, urrina, dūc un čirkstina. Bet Zīlukam tāds kauns, ka viņš nemaz nedzird, ko viņam saka. Viņš jūt tik, ka visi viņu apsmej.

Nē, nē! Stiebru ciemā Zīluks vairs nepaliks! Viņš uzmauc dziļāk uz acīm savu cepurīti un nokaunējies izbēg pa Stiebru ciema vārtiem.

Ziļuka plostiņš

„Tikai tālāk no Stiebru ciema!“ Ziļuks murmina pie sevis un skrien aizvien tālāk.

Beidzot, pavisam aizelsies, viņš nonāk pie strautiņa. Kalmes kā milzīgi zobeni un meldri kā pīķi stāv abās pusēs ūdenim, bet straume, jautri guldzēdama, veļas pār oļiem un akmentiņiem.

Ziļuks apstājas pie pašas ūdens malas un skatās, kā ziedla-
piņas un sīki gruzīši aizpeld garām.

„Man jātiek tālāk!“ domā Ziļuks. „Te visi par mani zobojas.“

Tad Ziļuks pamana gludu skaidiņu, ko straume piedzinusi pie krasta.

Viņš steigšus sameklē nolūzušu meldra gabaliņu, paņem to padusē un uzraušas uz skaidiņas, ka tā noligojas vien.

„Tālāk — ar plostu!“ nosaka Ziļuks un atgrūžas no krasta ar savu zaļo meldru ari.

Vieglī šūpodamies gar kalmēm un ūdens zālēm, plostiņš lēnām iepeld straumē un nes Zīluku garām akmeņiem, garām cekulainiem meldru pulkiem un cauri zelta vizuļiem, ko saule izbērusi uz pašas ūdens virsmas.

Bet tad straume kļūst aizvien spēcīgāka. Tā čalodama veļas pār zvirgzdiem un akmentiņiem, izrauj Zīlukam airi no rokām un dzen viņa plostiņu aizvien ātrāk un ātrāk.

Ziļuks pieķeras ar abām roķelēm pie plostiņa malas un turas cik spēdams.

Bet tad — baltas putas sagrābj plostiņu ar visu Ziļuku un ievēl mutūlojošā ūdenskritumā...

Tikai pēc laba laika straume Ziļuku izmet atkal krastā, bet plostiņš ir pazudis. Par to vēl nekas! Bet kāds gan tagad ir Ziļuks?

Tas nemaz vairs neizskatās pēc lepna zīles vīreļa: rociņas salauztas, sāni pārplēsti, kājeles nolūzušas un aizpeldējušas ar visām tupelītēm. Bet cepurīte — tā guļ tālu otrā krastā, sašķēlusies divās daļās...

Ziļuks nevar vairs pakustēties. Tā viņš guļ ilgi ilgi...

Ziļukam blakus aug laipna spilviņa ar sirmu galviņu. Vienīgi viņa reizēm noliecas un nopaijā Ziļuka sadauzītos sānus.

Kas tālāk notiek ar Zīluku

Kādā ritā Strauta pļavā aiz grīšu puduriem manāma liela rosme.

Pa kukaiņu taciņu daudzi steidzas uz lielo rudens tirgu.

Tur vaboles nes sēklu tīnītes, kurmis aizstiepj sakņu nastiņu, pele velk skarainu vārpu, bet pavisam siki knisliši stiepj brūnas sporu vācelītes. Visi uz tirgu, uz tirgu vien!

Uz tirgu steidzas arī pelēkais zirneklis ar saviem dziju kamolliem. Viņš ir tālu čāpojis, un visas astoņas kājas jau tā piekusušas, ka zirneklis nolemj atpūsties pie sirmās spilviņas. Bet kas tad tas? Pie spilviņas jau kāds guļ! Zirneklis tup un skatās.

Pēc laiciņa pielec arī varde ar salocītu lēpju lapas palagu, atlaižas kamene ar dzeltenu vaska rituli. Visi skatās un brīnās.

„Tas taču Zīlks!“ beidzot iedūcas kamene.

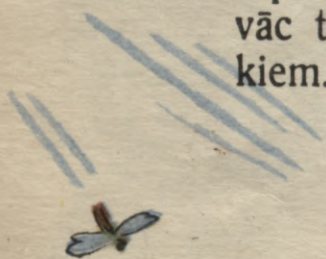
„Zīlks gan!“ piebilst zirneklis un varde.

Bet Zīlks pats ir tā novārdzis, ka nevar ne muti pavērt, lai ko atbildētu.

To redzēdama, varde noliek pie spilviņas savu zaļo palagu, zirneklis — pelēkos dziju kamolus un kamene — dzeltenu vaska rituli. Tirgus var pagaidīt!

„Mēs tev palīdzēsim!“ tirdzinieki saka un tūliņ sāk rīkoties.

Zirneklis savij kopā visas savas dzijas, lai tās būtu stiprākas, un aizlāpa rētu Zīluka sānos. Varde piestiprina Zīlukam jaunas salmiņu rokas un kājas, sameklē mālus un izgatavo glītas māla tupelītes, bet kamene — tā pārlaižas strautiņa otrā krastā un savāc tur Zīluka cepures gabalus. Tos viņa salipina kopā ar vaskiem. Nu Zīlukam ir atkal cepurīte!

Bet pa šo laiku ap Zīluku sapulcējas daudz ziņkārīgo: zaļā ķirzaciņa izlien no smilgu pudura, salasās mušiņas un atlien jāņtārpiņš. Odi un knisliši satupstas zāļu galos, bet resnais dundurs uzsēžas uz sirmās spilviņas, ka tā salīgojas vien.

Arī no Stiebru ciema jau steidzas šurp spāre un skrejvaboles, pelīte un visi citi, lai Zīlukam palīdzētu.

Nu atkal ap Zīluku san un sisina, dīc, džinkst, pīkst un urrina. Stiebru ciema iemitnieki tik ļoti uztraukušies par Zīluka nelaimi.

„Nāc pie mums atpakaļ!“ čirkstina spāre.

„Nāc! Nāc!“ dīkdami un džinkstēdami aicina visi pārējie.

Zīlukam acīs sakāpušas prieka asaras. Kakls žņaudzas ciet, ka nevar vairs ne parunāt. Viņš nepagūst pat uzrausties kājās, kad labie tauriņi un kukaiņi, omulīgi dīkdami, ņem viņu zem rokām un vada atpakaļ uz Stiebru ciemu.

Vēl tagad Zīlūks dzīvo Stiebru ciemā pie pelītes, pie kurmjā un kukaiņiem. Bet nu tas ir pavisam cits Zīlūks. Un, ja tagad būtu jāstāsta tālāk par Zīluku, tad iznāktu pavisam cits stāsts.

L2
St 142

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0306064855

Маргарита Старасте
ЖЕЛУДЕНОК
Сказка

Латвийское государственное издательство
На латышском языке

Redaktore E. Marjutina.
Māksl. redaktors I. Zvagūzis.
Tehn. redaktore V. Dārziņa.
Korektore R. Frankenšteine.

Nodota salikšanai 1961. g. 13. jūnijā. Parakstīta
iespiešanai 1961. g. 15. novembrī. Papīra formāts
60×92/8. 4,5 fiz. iespiedl. 4,5 uzsk. iespiedl.
7,46 izdevn. l. Metiens 30 000 eks.
Maksā 52 kap.

Latvijas Valsts izdevniecība Rīgā, Padomju bulv. 24.
Izdevn. Nr. 14524-J1416. Iespiesta Latvijas PSR Kul-
tūras ministrijas Poligrāfiskās rūpniecības pārvaldes
Tipolitogrāfijā Rīgā, Sarkanarmijas ielā 25.
Pasūt. Nr. 843.

L2

